

SANAT ELEŞTİRİSİ/ART CRITICISM

COVID-19 PANDEMİSİ VE DİJİTALİZASYON

Fırat ARAPOĞLU¹

¹Dr. Öğr. Üyesi, Altınbaş Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Sosyal Bilimler Bölümü, İstanbul / Asst. Prof. Dr., Altinbas University, School of Economics, Administrative and Social Sciences, Social Sciences.

firat.arapoglu@altinbas.edu.tr ORCID No: 0000-0003-0312-6920

Geliş Tarihi/Received Date: 01/10/2020 **Kabul Tarihi/Accepted Date:** 03/11/2020

COVID-19 ve sanatın dijitalizasyonu ve etkisi nasıl değerlendirilebilir? Bu dönemin üretimleri ve pratiklerinin ve bunların çıktıları sanat tarihi bağlamında nasıl yorumlanabilir? Bu denemede Covid-19 ve sanatta dijitalizasyon konusuna dair bazı parametreler ele alınmakta ve bunlara dair sorular sorulmaktadır.

Anahtar kelimeler: *Sanat, Covid-19, Sanat ve Teknoloji.*

COVID-19 PANDEMIC AND DIGITALIZATION OF ART

How COVID-19 pandemic and the digitalization of art and its effect can be considered? How can the fact that productions and practices of this period and their outputs be interpreted in the context of art history? In this essay some parameters on the Covid-19 and topic of digitalization in art are handled and some questions related to this issue are explored.

Keywords: *Art, Covid-19, Art and Technology.*

Hükümetler Covid-19 pandemisi yüzünden küresel ölçekte bir dizi kısıtlama kararı aldı ve bu kararlar içerisinde bölgesel ya da ulusal karantina ilanlarından, sokağa çıkma yasaklarına kadar birçok uygulama bulunuyor. Bu sınırlamalar, insanların gündelik hayat rutinlerindeki davranışlarını değiştirdiği gibi iletişim modellerini de günbegün dönüştürmektedir. Yaşamın her alanını etkileyen sınırlı sosyal iletişim, kültür ve sanat alanına da dolaysız etki etti. Sosyal mesafe uzaklığı nedeniyle insanların toplandığı etkinliklerin düzenlenmesi ya tavsiye edilmiyor ya da yapılmasına izin verilmiyor. Böyle bir ortamda, kültür ve sanata dair “mekansal iletişim” niteliği ortadan kalkıyor. Neticesinde kamunun sanatla buluşabilmesinin kısıtlanmasının yanında, sanatın kamuya ulaşmasındaki olanaklar yok oluyor. Peki, sanatsal projeler izleyicileriyle iletişimde kalmak için böyle bir salgın sürecinde neler yapıyorlar? Son zamanlarda çevrim içi iletişimdeki yoğun enformasyon nasıl yorumlanabilir?

İnsanların evlerine kapandıkları bir ortamda, sanat kurumları ya dijital mecraya dayalı projeler üretiyorlar ya da daha önce gerçekleştirdikleri fiziki mekâna dayalı etkinliklerini dijitalize ederek web sitelerinde kullanıcılara sunuyorlar. Bu girişimler, kültür ve sanata erişim problemini geçici olarak çözebilir, ama nesne ve mekân temelli deneyimler bir süredir devre dışı kalmıştır. Böyle bir iletişim modeli genellikle sanatın algılanmasında pek tercih edilmeyen bir durumdur, çünkü sanatın en önemli güçlerinden birisi,

duyusal deneyimi çoğaltmasıdır. Ayrıca pandemi sürecinin uzaktan çalışma olanağına sahip yaratıcı sektör çalışanları için teori, tasarım ve pratik üzerine düşünebilecekleri bir zaman yarattığı doğrudur. Zira ulusal ve uluslararası sergiler, atölye programları ertelendi ya da iptal edildi ve bu, akademik araştırmaların iş planları için de geçerliydi. İş sağlığı ve güvenliği nedeniyle zihin emekçileri evden çalışırken, işçi sınıfı kentlerde çalışmaya devam etti ve ediyor. İnsanlık sadece Covid-19 ile değil, pandemiyi fırsat bilen sermayeyle de mücadele etmektedir. Kültür ve sanat kurumlarının durumundaysa esnek çalışma saatlerinin ve aktüel ve gelecekteki projelere dair büyük maliyetlerin ortaya çıktığı görülüyor. Bu sorunun temelinde maliyetlerin gelecekteki öngörülemezliği ve pandeminin sona erme zamanının bilinemezliği yatıyor.

Koronavirüs pandemisi nedeniyle sıkça görülen sanatın dijitalizasyonuna sadece teknolojik açıdan değil, ayrıca ve öncelikle felsefi açıdan yaklaşılması gerekmektedir. Sanat ve teknoloji temelli deneysel pratikler önemlidir, ama başta, teorik olarak bir amaca sahip olunmalıdır. Ortaya çıkan ihtiyaçların motivasyonu ile geliştirilen yeni medyanın sunduğu olasılıkları keşfetmek ve kullanmak önemli, ama sanatsal projelerin teorik önermelerden ziyade, teknik problemlere öncelik vermeleri, görsel olarak etkili, ama içerik olarak yeterli olmayan üretimlerle sonuçlanmaktadır. Yeni paradigmalarda teknoloji ve dolayısıyla sanatta görünür olurlar, lakin teknolojinin, güzel sanat formları üretme oranı – en azından ilk başta- düşüktür.¹ Teknolojinin medya kullanımını belirlemesi açısından, yarının sanatının ortaya çıkışında birçok yetersiz çalışmanın ortaya çıkacak olması, kaçınılmaz bir evrim sürecidir. Bugünün bilgisayar-temelli işleri ve projeleri, medyayı ve teknolojiyi test etmek ve bu girişimi göstermek için tasarlanmış, ustalığa dayalı teknik görüntüler gibi durmaktadır. İlginçlikleri ve yararlılıkları, sanattan ziyade, tüketici sunumuna hitap etme riskini taşımaktadır (**Resim 1**).

Resim 1: Leonardo Da Vinci'nin 1503-1517 yılları arasına tarihlenen Mona Lisa tablosunun maske imajı eklenerek yorumlanmış betimi. Alıntı: <http://www.sanatacak.com/view/corona-sonrasi-festival-ve-bienallerde-guncel-durum>.

¹ Günümüzde "VR" (virtual reality) ve drone çekimlerle üretilen işlerin etkili sanat formları yaratmamış olması bunun kanıtıdır. İlgili işlerin nicelik açısından çoğaldıkları bir zamanda, bu kanıt üzerinden analiz edilmelerinin tespiti ispatlayacağını düşünmekteyim. Öte yandan yeni bir teknoloji ve onun toplumsal davranışlarda yaygınlaşması arasında yaklaşık otuz yıllık bir fark olduğu düşünülmelidir. Örneğin 1960'ların ortasında başlayan video sanatının 1980'lerde ABD ve Avrupa'da "video kültürünün" oluşmasıyla ve 1990'larda büyük ölçekli sergilerde yer alarak zirve noktasına geldiği söylenebilir. Bugünün yeni teknolojilerinin de olgunlaşma vaktinin geleceğini düşünmek gerekir.

Coronavirüs pandemisinin yarattığı etkinin bakiyesi büyük, ama insanlık elbette yaratıcı bir biçimde sevgi ve ümit dolu olmaya devam etmelidir. Bugünün bakiyesi üzerinden yarının “yeni sanat dünyasının” inşa edilebileceği düşünülebilir. Uzunca bir süredir lojistik, ulaşım ve yeni iş üretimlerinin maliyetleri konusunda uluslararası bir finansal krizin içinde olan sanat kurumları ve sanatçılar özverili pratikler icat etmişlerdi. Sanat dünyası “dayanışma” olgusunu bir şekilde yıllardır gündeminde tutmaktadır. Virüs eninde sonunda yenilecek ve kültür ve sanat etkinlikleri sunacakları duyuşal güçleriyle izleyicilerini etkilemeye devam edeceklerdir.

